

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

**Analiza prawno porównawcza
dotycząca aktów prawnych wydanych w państwach
Unii Europejskiej mających na celu rozwiązanie
tzw. problemu kredytów frankowych**

dr Klara Dygaszewicz

Prawo prywatne
Warszawa 2023

Spis treści

1. Uwagi wprowadzające	5
2. Kredyty denominowane lub indeksowane do franka szwajcarskiego – zarys problemu	9
3. Możliwość regulacji prawnej	13
4. Analiza prawnoporównawcza rozwiązań ustawowych dotyczących kredytów denominowanych lub indeksowanych we franku szwajcarskim	17
Węgry	17
Chorwacja	21
Słowenia	21
Rumunia	22
Polska	22
Inne państwa	26
5. Podsumowanie	27
Bibliografia	29

1. Uwagi wprowadzające

Niniejsze opracowanie ma na celu przeprowadzenie analizy prawnoporównawczej dotyczącej aktów prawnych wydanych w państwach Unii Europejskiej mających na celu rozwiązanie tzw. problemu kredytów frankowych.

W pierwszej kolejności należy poczynić pewne uwagi terminologiczne. Mianowicie w polskim porządku prawnym ustawodawca nie wprowadza definicji pojęcia „kredyt frankowy”, niemniej jednak jest to termin funkcjonujący w debacie publicznej i dotyczy on kredytów walutowo-złotowych waloryzowanych kursem waluty obcej. Z uwagi na to, że w polskich realiach najczęściej kredyty te były waloryzowane do kursu franka szwajcarskiego, upowszechniło się pojęcie kredytu frankowego¹.

Kredyty frankowe stały się popularnym instrumentem do finansowania inwestycji mających na celu zaspokojenie podstawowych potrzeb mieszkaniowych obywateli państw członkowskich UE. Czynnikiem, który przyczynił się do popularyzacji kredytów frankowych, jest fakt, że odznaczały się one niższą ratą spłaty zobowiązania kredytowego w porównaniu do analogicznych zobowiązań zaciąganych przez kredytobiorców w rodzimej walucie. Było to spowodowane występowaniem znaczących różnic w poziomie stóp oprocentowania obowiązujących w określonym państwie w porównaniu do stóp oprocentowania innych walut. Często bywało tak, że kredytobiorcy nieposiadający zdolności kredytowej do zadłużenia się w rodzimej walucie posiadali zdolność pozwalającą na zaciągnięcie kredytu frankowego albo przykładowo taki kredyt umożliwiał im zakup większego mieszkania². Niemniej jednak kredyty frankowe są obarczone chociażby ryzykiem kursowym, którego

---

¹ T. Szanciło, *Kredyty powiązane z walutą obcą. Aspekty materialnoprawne i procesowe. Komentarz praktyczny*, C.H. Beck, Warszawa 2022, s. 2 i n.; J. Czabański, T. Konieczny, M. Korpalski, *Przewodnik frankowicza*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022, s. 21. Kredyty frankowe mogą być indeksowane, co polega na tym, że suma kredytu jest wyrażona i wypłacona w walucie polskiej, która w dniu wypłaty jest przeliczana na franki szwajcarskie według wysokości kursu wymiany obowiązującego w dniu dokonywania tej czynności. Raty są określane w walucie obcej, zaś kredytobiorca dokonuje spłaty w walucie polskiej, po kursie wymiany walut aktualnym w dniu spłaty (T. Szanciło, dz. cyt., s. 3).

Kredyty frankowe mogą być także denominowane, co oznacza, że wartość zobowiązania w umowie zostaje wyrażona w walucie obcej, a kredyt zostaje uruchomiony w walucie polskiej. Kredytobiorca dokonuje spłaty w walucie polskiej po przeliczeniu według kursu wymiany walut na określony przez strony dzień. W rezultacie kredytobiorca zwraca bankowi sumę nominalną kredytu, ale stanowiącą równowartość waluty obcej uzależnioną od wysokości bieżącego kursu walut wraz z odsetkami i innymi opłatami dodatkowymi, czyli prowizjami (T. Szanciło, dz. cyt., s. 2).

² J. Czabański, T. Konieczny, M. Korpalski, dz. cyt., s. 24.

nie wolno bagatelizować, zaś jego zmaterializowanie się powoduje skokowy wzrost raty i realny problem ze spłatą zobowiązań przez kredytobiorców, co w konsekwencji stwarza poważne problemy społeczne.

Jak wskazuje się w literaturze przedmiotu, pierwsze kredyty frankowe były oferowane w latach 80. XX wieku przez australijskie banki, czego początkowa opłacalność wynikała z różnicy pomiędzy stopą procentową waluty australijskiej i znacznie niższą stopą oprocentowania franka szwajcarskiego. Jednak ryzyko kursowe stosunkowo szybko się zmaterializowało, bowiem dolar australijski znacząco stracił na wartości, co przełożyło się na nagły i bardzo duży wzrost zadłużenia kredytobiorców³.

Kredyty frankowe upowszechniły się w Europie w latach 90. we Włoszech, gdzie także zmaterializowało się ryzyko kursowe (włoski lir uległ dewaluacji, rosnąc prawie o 100% w okresie trzech lat w stosunku do franka szwajcarskiego)⁴. Produkt ten był także popularny w Austrii, początkowo ze względu na to, że wiele osób pracowało w sąsiedniej Szwajcarii, co pozwalało w pewnym stopniu na minimalizowanie ryzyka kursowego wśród grupy kredytobiorców zarabiających we frankach szwajcarskich. Kredyty frankowe cieszyły się dużą popularnością również w Niemczech (w 2002 r. wartość zobowiązań we franku szwajcarskim w Niemczech wynosiła 64 mld)⁵.

Przystąpienie kolejnych państw do Unii Europejskiej w 2004 r. spowodowało, że kredyty frankowe zaczęły się upowszechniać w takich krajach jak Węgry, Polska czy Słowenia. Cieszyły się one popularnością, ponieważ w przywołanym okresie występował duży dysparytet stóp procentowych pomiędzy niektórymi państwami przystępującymi do UE, co oznaczało, że koszty zaciągnięcia kredytu w walucie narodowej były znacznie wyższe niż koszty kredytów waloryzowanych do waluty obcej (niżej oprocentowanej), a do takich zaliczamy kredyty frankowe⁶. Nie bez znaczenia były pozytywne prognozy gospodarcze dotyczące stabilności kursów walut, jednak wydaje się, że były one nieco na wyrost, bowiem kredyty te odznaczały się długim okresem spłaty, a możliwość przygotowania realnych prognoz w zakresie kursu walut z 20-letnią czy 30-letnią perspektywą jest obarczone ryzykiem błędu.

Zgodnie z danymi udostępnionymi przez Szwajcarski Bank Centralny w okresie III kwartału 2011 r. wysokim udziałem franków szwajcarskich w zadłużeniu m.in. gospodarstw domowych odznaczały się takie kraje jak Polska (21%), Austria (14%), Chorwacja (11%), Serbia (8%) czy Rumunia (6%)⁷. Warto odnotować, że na Węgrzech zadłużenie we franku

³ Zob. więcej: tamże, s. 25.

⁴ Tamże.

⁵ P. Szubański, *Nie tylko Polacy wpadli w sidła franka. Oni też pokochali tani kredyt*, 11.02.2022 r., Rzeczpospolita, <https://pieniadze.rp.pl/budzet-rodzinny/art35678611-nie-tylko-polacy-wpadli-w-sidla-franka-oni-tez-pokochali-tani-kredyt> (dostęp: 8.03.2024).

⁶ A. Prajsnar, *Dlaczego Czesi i Słowacy nie polubili franka szwajcarskiego?*, 29.09.2015 r., Forsal, <https://forsal.pl/artykuly/896048,frank-szwajcarski-nie-lubiany-przez-czechow-i-slowakow.html> (dostęp: 8.03.2024).

⁷ Tamże.

szwajcarskim wynosiło 30% na trzy lata przed przewalutowaniem kredytów mieszkaniowych⁸. Kredyty we franku szwajcarskim nie upowszechniły się natomiast w omawianym okresie w Czechach czy na Słowacji, co było spowodowane m.in. niskim kosztem pożyczania pieniędzy w walucie narodowej tych państw w pierwszej dekadzie XXI w.⁹ Ponadto znacznego zadłużenia we frankach szwajcarskich nie odnotowano w Bułgarii, we Włoszech i w Wielkiej Brytanii.

Jak wskazuje NBP w swoim raporcie¹⁰, w latach 2006–2008 w Polsce kredytobiorcy zadłużali się we franku szwajcarskim na dużą skalę. Według raportu czynnikami determinującymi ten trend były niższe oprocentowanie kredytów walutowych w porównaniu do złotych, a także pozytywne prognozy i oczekiwania co do kształtowania się i stabilności kursu walutowego. W zasadzie od końca 2011 r. odnotowano spadek ilości kredytów udzielanych we frankach szwajcarskich, zaś w 2013 r. KNF wprowadził wymóg o charakterze formalnym w zakresie udzielania kredytobiorcy kredytu w walucie, w której on zarabia, w celu zminimalizowania możliwości wystąpienia ryzyka kursowego. W rezultacie ww. działań wartość portfela kredytów frankowych spada i na koniec 2020 r. stanowiła około 5% PKB wobec 10% PKB w 2009 r. Ponadto, jak wskazuje NBP, „walutowe kredyty mieszkaniowe znajdują się w bilansach 31 banków i wynoszą 114 mld zł, z czego kredyty we franku szwajcarskim stanowią 92 mld zł”¹¹.

Wobec powyższego analiza prawnoporównawcza skoncentruje się na rozwiązaniach stosowanych w Chorwacji, Rumunii i na Węgrzech, gdzie próbowano przyjąć bądź przyjęto w tym zakresie regulacje ustawowe. Pod uwagę zostaną wzięte także rozwiązania przyjęte w Polsce, które nie mają co prawda charakteru kompleksowej regulacji prawnej, niemniej odnoszą się do kwestii kredytów frankowych. W zdecydowanej większości państw jest to problem rozstrzygany przez orzecznictwo, co jednak nie jest objęte zakresem przedmiotowym niniejszego opracowania.

---

⁸ Tamże.

⁹ Tamże.

¹⁰ Raport o stabilności systemu finansowego, NBP, czerwiec 2021, <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/rsfo62021.pdf> (dostęp: 8.03.2024), s. 42.

¹¹ Tamże.

2. Kredyty denominowane lub indeksowane do franka szwajcarskiego – zarys problemu

W okresie po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej występowała duża różnica stóp procentowych między Polską a innymi krajami, która przekładała się na to, że koszty kredytów indeksowanych bądź denominowanych w walucie niżej oprocentowanej były znacznie niższe w porównaniu do kosztów kredytów złotych¹². To z kolei sprawiało, że kredytobiorcy zaciągali kredyty we frankach szwajcarskich na wysokie kwoty przy stosunkowo niskich ratach w porównaniu do analogicznych kredytów w złotówkach, a kredyty frankowe były udzielane na masową skalę. Analogiczne zjawisko miało miejsce także w państwach takich jak Węgry czy Rumunia.

W literaturze przedmiotu szeroko opisano ryzyka, z jakimi wiąże się spłacanie kredytu frankowego – wyróżniono możliwość materializacji ryzyka walutowego rozumianego jako możliwość zmiany wysokości świadczenia w wyniku zmiany kursu walut¹³. Wskazano także na ryzyko stopy procentowej polegające na możliwości zmian kierunku polityki monetarnej, a także sytuacji gospodarczej państwa, w którego walucie indeksowany bądź denominowany jest kredyt.

Spłacanie kredytu zawsze wiąże się z ryzykiem kursowym, które jednak jest wyższe przy kredytach indeksowanych lub denominowanych w walutach obcych w sytuacji, gdy kredytobiorca nie osiąga dochodów w walucie, w której spłaca kredyt. Fakt, że kredyty hipoteczne zazwyczaj są zobowiązaniami długoterminowymi (20 lat i więcej), także podnosi prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka kursowego – którego materializacja jest bardzo dotkliwa dla kredytobiorcy, bo przekłada się na wyższe raty kredytu, a także większe saldo zadłużenia.

Kredytobiorcy przy zaciąganiu kredytów powinni być informowani o możliwości wystąpienia ryzyka kursowego, jednak zdaje się, że nie mieli dostatecznej świadomości, z czym ono się wiąże. Atrakcyjność oferty i jej upowszechnienie utrudniało obiektywną ocenę możliwości wystąpienia tego ryzyka¹⁴.

---

¹² Kredyt złotowy to rodzaj zobowiązania, w którym kwota udzielonego kredytu i jego spłata następuje w złotych polskich (PLN) wraz z odsetkami i przewidzianymi prowizjami. Zob. więcej: T. Szanciło, dz. cyt., s. 1 i n.

¹³ Tamże, s. 4.

¹⁴ Stanowisko Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego co do kierunków rozstrzygnięcia zagadnień prawnych przedstawionych przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego dotyczących hipotecznych kredytów

Nie bez znaczenia było również to, że frank szwajcarski był wówczas walutą ze sztywnym kursem utrzymywanym przez Szwajcarski Bank Centralny – wydawało się, że może to niwelować ryzyko kursowe związane z kredytami frankowymi, a także przekładało się na to, że łatwo można było wyliczać raty i określać harmonogram spłaty zobowiązań. Dlatego też decyzja podjęta w 2015 r. przez Szwajcarski Bank Centralny o uwolnieniu kursu franka szwajcarskiego – czyli rezygnacji z polityki minimalnego kursu wymiany euro na franka szwajcarskiego – spowodowała umocnienie się tej waluty w porównaniu do innych walut, co z kolei miało katastrofalne skutki dla osób spłacających kredyty frankowe.

Kryzys finansowy związany z pękającą bańką spekulacyjną na rynku nieruchomości (2008 r.) sprawił, że po raz pierwszy unaocniło się ryzyko związane z kredytami frankowymi. Wówczas też podjęto pierwsze systemowe inicjatywy uregulowania tej kwestii (vide rozwiązania węgierskie). Kluczowy moment dla kredytów frankowych wiąże się jednak z przywołanym powyżej uwolnieniem 15 stycznia 2015 r. kursu franka szwajcarskiego przez Szwajcarski Bank Centralny i w jego następstwie skokowym wzrostem wartości tej waluty.

W związku z tym raty kredytów frankowych dramatycznie wzrosły, a kredytobiorcy wystąpili na drogę sądową, próbując wykazać abuzywność klauzul zawartych w umowach kredytowych. Co prawda analiza ewolucji linii orzeczniczej i rozstrzygnięć w tym zakresie wykracza poza ramy niniejszego opracowania, jednak wypada zaznaczyć kilka elementarnych kwestii. Głównym zarzutem leżącym u podstaw roszczeń kredytobiorców był abuzywny charakter umów, co przykładowo przejawiało się w stosowaniu przez banki spreadu walutowego oraz przyjmowaniu określonego przez nie kursu walut¹⁵. Ponadto kredytobiorcy wskazywali, iż charakter abuzywny miały klauzule dotyczące ubezpieczenia niskiego wkładu własnego, z uwagi na fakt, że nie byli oni należycie informowani o konsekwencjach zawarcia w umowie tych klauzul, które przenoszą koszty na kredytobiorcę i nie dają rzeczywistej ochrony ubezpieczeniowej¹⁶. Wielokrotnie także podnoszono argumenty dotyczące niedopełnienia obowiązków informacyjnych przez banki, które powodowało, że klienci byli wprowadzani w błąd i nie byli należycie informowani o ryzyku walutowym i możliwości jego materializacji, a ich nieświadomość w tym zakresie była wyzyskiwana. Wskazywano również, że sam mechanizm indeksacji lub denominacji był wadliwy z uwagi na to, że był niezrozumiały dla kredytobiorców¹⁷.

Większość ww. argumentów została w różnym zakresie przyjęta przez sądy i doszło do rozwoju orzecznictwa sądów powszechnych oraz Sądu Najwyższego i TSUE w zakresie kredytów frankowych, jednak – jak wskazuje się w funkcjonujących w literaturze przedmiotu badanych rozstrzygnięć sądów powszechnych – linia orzecznicza nie jest jednolita. Pomimo

mieszkaniowych denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Stanowisko_UKNF_dla_SN_ws_kredytow_FX_74047.pdf (dostęp: 8.03.2024).

¹⁵ M. Gutowski, *Wadliwość umów kredytów frankowych*, C.H. Beck, Warszawa 2022, rozdział I.

¹⁶ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 listopada 2014 r. (V Ca 2187/14).

¹⁷ M. Gutowski, dz. cyt., rozdział I.

identycznej treści umów różnice w stanie faktycznym sprawy (przede wszystkim okoliczności zawierania tego rodzaju umów) wpływają na to, że rozstrzygnięcia są różne¹⁸. Pewne przechylenie szali na korzyść kredytobiorców zaobserwowano po roku 2019 r. w rezultacie wydania przez TSUE korzystnego dla „frankowiczów” wyroku w sprawie C260/18 Dziubak przeciwko Raiffeisen Bank International AG z dnia 3 października 2019 r.

A zatem w Polsce konflikt pomiędzy bankami a kredytobiorcami jest rozstrzygany głównie przez sądy i traktowany jako spór o zastosowanie niedozwolonych postanowień umownych, rzadziej zaś o unieważnienie całej umowy¹⁹. Z uwagi na to, że kredyty frankowe były udzielane masowo na cele mieszkaniowe, spór ten ma doniosłe znaczenie społeczne.

---

¹⁸ M. Gutowski, dz. cyt., wprowadzenie (pkt 5).

¹⁹ M. Jabłoński, K. Koźmiński, *Bankowe kredyty waloryzowane do kursu walut obcych w orzecznictwie sądowym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018, s. 379 i n.

3. Możliwość regulacji prawnej

Problematyka kredytów frankowych jest bez wątpienia kwestią nagłą społecznie, wymagającą przyjęcia adekwatnych rozwiązań, co – z uwagi na fakt, że te instytucje dopiero się kształtują – zarówno z perspektywy jurysdykcji, jak i ustawodawcy jest zadaniem wyjątkowo trudnym, ponieważ potencjalne uregulowanie prawne jest oparte w zasadzie na pewnych założeniach i przewidywaniach. Obecnie ten problem w przeważającej mierze jest rozwiązywany orzecznictwem, zaś ustawodawca staje przed dużym wyzwaniem pogodzenia kwestii interesów podmiotów podlegających regulacji oraz ochrony konsumentów, dlatego też uregulowania ustawowe w tym obszarze nie są powszechne w UE. Z uwagi na pewną bierność ustawodawców w większości państw UE nad tą kwestią pochylają się sądy, zaś w konsekwencji kluczowe i skomplikowane zagadnienia zostały pozostawione do rozstrzygnięcia TSUE – i właśnie to orzecznictwo odgrywa kluczową rolę w rozstrzygnięciu sporów w tym zakresie w większości państw UE.

Jak słusznie wskazuje M. Gutowski, na analizowane zjawisko należy spojrzeć z kilku perspektyw i wypracować pewną równowagę pomiędzy nimi, tj. kwestia ochrony konsumenta, banku, który powinien ponieść konsekwencje za stosowanie klauzul abuzywnych, a także potencjalnego nieuprawnionego uprzywilejowania osób posiadających kredyty frankowe względem osób zadłużonych w złotówkach²⁰.

Bardzo istotne jest spojrzenie z punktu widzenia ochrony konsumenta, a w szczególności założeń Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich²¹ (dalej: dyrektywa 93/13/EWG). Kluczowym jest przywrócenie równowagi stosunków kontraktowych pomiędzy stronami poprzez wyeliminowanie klauzul abuzywnych w umowie, takich jak narzucane przez banki klauzule indeksacyjne (w szczególności odesłanie do klauzul kursowych danego banku) oraz klauzule spreadu walutowego. Forma i treść tych klauzul powinny zostać tak zmodyfikowane, aby zapewnić należytą ochronę konsumentowi, co wielokrotnie w swoich orzeczeniach podkreślają sądy²².

---

²⁰ M. Gutowski, dz. cyt., Rozdział VIII.

²¹ Dz. Urz. UE L z 1993 r. Nr 95 z późn. zm., s. 29.

²² M. Gutowski, dz. cyt., Rozdział VIII.

Pozostaje także kwestia kredytobiorców zadłużających się w kredytach złotych, które były mniej korzystne w momencie ich zaciągania, bowiem raty były znacznie wyższe w porównaniu do rat kredytów waloryzowanych do waluty obcej. Niejako na marginesie należy wskazać, że ryzyko kursowe w odniesieniu do kredytów złotych materializuje się dopiero w obecnej sytuacji gospodarczej – tj. w związku z inflacją i rosnącymi stopami oprocentowania, a także osłabieniem waluty narodowej. A zatem ustawodawca musi mieć na uwadze sformułowanie takich rozwiązań, aby żadna grupa kredytobiorców nie została poszkodowana i aby nie doszło do dyskryminacji osób posiadających kredyty w złotówkach.

Ponadto należy zwrócić uwagę, że zgodnie z dyspozycją art. 75 ust. 1 Konstytucji RP „Władze publiczne prowadzą politykę sprzyjającą zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, w szczególności przeciwdziałając bezdomności, wspierają rozwój budownictwa socjalnego oraz popierają działania obywateli zmierzające do uzyskania własnego mieszkania”.

Przywołany artykuł jest o tyle istotny, że kredyty waloryzowane do waluty obcej przeważnie były zawierane w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Rzadko zdarzało się, aby kredyty frankowe były zaciągane na zakup mieszkania w celach inwestycyjnych. Tym bardziej należy mieć na uwadze, że problemy ze spłatą kredytu waloryzowanego do waluty obcej mogą spowodować problemy z zaspokojeniem potrzeb mieszkaniowych. Należy pamiętać, iż władze publiczne w ramach swojej polityki mieszkaniowej są zobowiązane do podejmowania działań wspierających obywateli w zaspokojeniu ich potrzeb mieszkaniowych, a do takich działań można zaliczyć dążenie do zwiększenia dostępności kredytów i przyjmowanie różnego rodzaju programów mieszkaniowych²³.

Także fakt posiadania przez banki w portfelu kredytów wielu zobowiązań, które nie są spłacane, może przełożyć się na utratę płynności finansowej, co z kolei może stanowić ryzyko dla stabilności całego systemu finansowego²⁴. Niemniej jednak w tym przypadku nie wolno zapominać, że to banki oferowały umowy, które miały klauzule abuzywne, i powinny ponieść tego konsekwencje. Natomiast ustawodawca musi mieć na uwadze zarówno ryzyko systemowe sektora finansowego, jak i obowiązek wspomagania potrzeb mieszkaniowych obywateli, zaś przenoszenie na banki ciężaru finansowania potrzeb mieszkaniowych może stanowić ryzyko zachwiania stabilności systemu bankowego, co z kolei może mieć szereg negatywnych implikacji.

Jak wskazywano powyżej, dotychczas kluczowe znaczenie dla uregulowania problemów z kredytami waloryzowanymi w walucie obcej ma orzecznictwo, a szczególności

²³ Zob. wyrok TK z 29 września 2003 r., K 5/03, OTK-A 2003, nr 7, poz. 77; postanowienie TK z 12 stycznia 2000 r., Ts 62/99, OTK-B 2002, nr 4, poz. 240; wyrok TK z 10 października 2000 r., P 8/99, OTK 2000, nr 6, poz. 190.

²⁴ B. Paxford, *Rozdział 1. Kredyt bankowy w polskim prawie bankowym*, [w:] tejsze, *Wykładnia umowy kredytu bankowego. Kredyty frankowe i złotówkowe. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Decyzje Prezesa UOKiK. Przykłady klauzul niedozwolonych*, C.H. Beck, Warszawa 2022.

orzecznictwo TSUE. Ustawodawca bez wątplenia powinien wziąć pod uwagę tezy zawarte w orzecznictwie, które także w pewnym stopniu określają zakres regulacji.

W tym kontekście warto przytoczyć Opinię Rzecznika Generalnego z dnia 16 lutego 2023 r. (sprawa C-520/21), w której wskazano, że:

58. (...) strona nie może czerpać korzyści gospodarczych z sytuacji powstałej na skutek własnego bezprawnego działania. W szczególności w razie doświadczenia przez bank jakichkolwiek niekorzystnych skutków w następstwie uznania za nieważną umowy kredytu hipotecznego zawierającej nieuczciwe warunki nie może on otrzymać rekompensaty z tytułu tych niekorzystnych skutków, ponieważ są one wynikiem wyłącznie jego bezprawnego działania.

59. Następnie chciałbym zauważyć, że dopuszczenie, w sytuacji takiej jak ta analizowana w postępowaniu głównym, dochodzenia przez bank od konsumenta roszczeń wykraczających poza zwrot kapitału kredytu, powiększonego o odsetki ustawowe za opóźnienie, w szczególności zaś wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z kapitału kredytu, pozbawiłoby dyrektywę 93/13 jej skuteczności (effet utile) i doprowadziło do rezultatu niezgodnego z przyświecającymi jej celami.

60. (...) Dobrze ilustruje to wyrok Banco Español de Crédito, w którym Trybunał orzekł, że gdyby sądy krajowe mogły zmieniać treść nieuczciwych warunków zawartych w takich umowach, to korzystanie z takiego uprawnienia mogłoby zagrażać realizacji długoterminowego celu ustanowionego w art. 7 dyrektywy 93/13. Przedsiębiorcy nadal byłiby zachęceni do stosowania nieuczciwych warunków, wiedząc, że nawet gdyby miały one być unieważnione, to umowa mogłaby zostać uzupełniona przez sąd krajowy, tak aby zagwarantować w ten sposób interes rzeczonych przedsiębiorców. Tego rodzaju uprawnienie mogłoby zatem przyczynić się do wyeliminowania zniechęcającego skutku wywieranego na przedsiębiorców poprzez zwykły brak stosowania nieuczciwych warunków wobec konsumentów. Podobnie w przypadku takim jak ten rozpatrywany w niniejszej sprawie bank nie byłby zniechęcony do stosowania nieuczciwych warunków w swoich umowach kredytu zawieranych z konsumentami, jeżeli pomimo uznania tych umów za nieważne mógłby pobierać od konsumentów rynkowe wynagrodzenie za korzystanie z kapitału kredytu. W takiej sytuacji mogłoby się nawet okazać, że narzucanie konsumentom nieuczciwych warunków będzie dla banku opłacalne. Co najmniej natomiast nastąpiłoby wówczas znaczne zmniejszenie ryzyka gospodarczego, na jakie bank byłby narażony w wyniku takiego działania.²⁵

A zatem banki nie mogą domagać się od konsumenta roszczeń wykraczających poza zwrot kapitału kredytu i zgodnie z tym założeniem powinno być przyjęte ewentualne rozwiązanie ustawowe.

Przedstawione powyżej czynniki łączą wiele płaszczyzn i wydaje się, że wymagają one swego rodzaju rozwiązania systemowego biorącego pod uwagę różne interesy w dążeniu do należytej ochrony dóbr prawnie chronionych (spełnienie potrzeb mieszkaniowych oraz ochrona interesów konsumentów, których prawa zostały naruszone przez banki stosujące

²⁵ Opinia Rzecznika Generalnego TSUE z dnia 16 lutego 2023 r., sprawa C-520/21, https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2023-02/TSUE_frankowicze_kapital_banki_opinia_16.02.2023.pdf (dostęp: 8.03.2024), pkt 58-60.

klauzule abuzywne). W tym zakresie bardziej efektywna byłaby regulacja ustawowa, a nie opieranie się na orzecznictwie, które nie ma narzędzi do rozstrzygania spraw w zakresie systemowym, bowiem bazuje na pewnym stanie faktycznym i jest ograniczone normami proceduralnymi i materialnymi. Zagadnienie kredytów frankowych wymaga godzenia aspektów prawnych, ekonomicznych i społecznych.

Niemniej jednak w przypadku przyjmowania rozwiązań ustawowych w tym zakresie zgodnie z poglądem wyrażonym w doktrynie należy także brać pod uwagę ryzyko, że takie regulacje mogą być niekonstytucyjne z uwagi na to, że jak wskazano w literaturze przedmiotu, może to zostać uznane za interwencję ustawodawcy w stosunki umowne zawarte przed wejściem w życie tych regulacji²⁶. Wówczas dyskusyjnym jest, czy występują nadzwyczajne okoliczności uprawniające ustawodawcę do takiej interwencji w stosunki kontraktowe. Trzeba bowiem podkreślić, że fakt występowania ryzyka kursowego nie jest bezprawny, zaś system prawny nie ma na celu ochrony obywateli przed podejmowaniem decyzji obarczonych ryzykiem, jeżeli fakt występowania tego ryzyka jest im znany i byli oni o nim informowani. Należy pamiętać, że władza sądownicza porusza się w ramach obowiązującego prawa i na jego kanwie wydaje rozstrzygnięcia po rozważeniu stanu faktycznego i innych istotnych okoliczności sprawy. Natomiast władza ustawodawcza tworzy pewne regulacje stanowiące normy prawne, które mogą być obwarowane sankcjami i które są podstawą późniejszych rozstrzygnięć władzy sądowniczej. Z tego względu ustawodawca powinien dążyć do tego, aby w przypadku zidentyfikowania zjawisk, które są negatywne społecznie, usunąć je z systemu prawnego w przyszłości, ale nie powinien dokonywać oceny określonego stanu faktycznego w świetle obowiązującego prawa i przesądzać, czy doszło do naruszenia prawa, ani ustawowo definiować sankcji jego naruszenia²⁷.

Powyższy dwugłos widać w orzecznictwie różnych państw UE, w których próbowano przyjąć regulacje rangi ustawowej w tym zakresie. Z jednej strony orzekano o niekonstytucyjności tych rozwiązań, z drugiej sądy powszechne państw członkowskich i TSUE odrzucały takie stanowiska – co zostanie nadmienione w dalszej części opracowania.

---

²⁶ M. Jabłoński, K. Koźmiński, dz. cyt., s. 379 i n.

²⁷ Tamże.

4. Analiza prawnoporównawcza rozwiązań ustawowych dotyczących kredytów denominowanych lub indeksowanych we franku szwajcarskim

Węgry

Na Węgrzech podjęto szereg działań mających na celu uregulowanie kwestii kredytów frankowych, co było spowodowane stosunkowo dużą liczbą zaciąganych kredytów we frankach szwajcarskich. Efektem było wyeliminowanie kredytów waloryzowanych do walut obcych dla konsumentów z węgierskiego systemu bankowego.

W 2010 r. wprowadzono tymczasowy zakaz udzielania kredytów walutowych z zabezpieczeniem hipotecznym. Celem tego zakazu było zapobieżenie dalszemu zadłużaniu się ludności i zmniejszenie prawdopodobieństwa utraty przez nich mieszkań (zakaz został zniesiony w czerwcu 2011 r., aby zachować zgodność z przepisami UE)²⁸.

Z uwagi na powyższe rząd węgierski przyjął inne rozwiązania mające na celu ochronę kredytobiorców.

W 2010 r. węgierski rząd przyjął także dekret nr 361/2009 ustalający warunki udzielania kredytów walutowych. Według niego kredytobiorca powinien uzyskiwać regularny dochód miesięczny w tej samej walucie, w której planuje zaciągnąć kredyt, a jego dochód powinien być 15-krotnie wyższy niż ustawowa miesięczna płaca minimalna. Ponadto przyjęto, że „wskaźnik LTV nie może przekraczać 80% dla kredytów zaciąganych w walucie krajowej, 60% w przypadku kredytów zawieranych w euro oraz 45% lub 50% w przypadku kredytów w pozostałych walutach obcych”²⁹.

W 2011 r. wprowadzono czasowe zamrożenie kursu spłaty, zaś 19 września tego roku uchwalono ustawę zezwalającą kredytobiorcom na wcześniejszą spłatę kredytów walutowych po korzystnym kursie, który był o około 1/3 niższy niż rynkowy³⁰.

²⁸ *How Hungary Eliminated Foreign Exchange Loans and Averted a Crisis*, 22.02.2016 r., About Hungary, <https://abouthungary.hu/issues/how-hungary-eliminated-foreign-exchange-loans-and-averted-a-crisis> (dostęp: 8.03.2024).

²⁹ A. Szelałowska, *Rozwiązania dotyczące kredytów hipotecznych w walutach obcych w krajach Unii Europejskiej*, Kancelaria Senatu, Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji, Warszawa 2018, <https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/4891/plik/oe-270.pdf> (dostęp: 8.03.2024), s. 23.

³⁰ *Guide to the regulation concerning FX lending in Hungary*, https://alk.mnb.hu/data/cms2408096/esrb_guidelines_compliance.pdf (dostęp: 8.03.2024).

Biorąc pod uwagę, że kredyty frankowe były na Węgrzech bardzo popularne, ustawodawca zdecydował się na kanwie dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego przyjąć przepisy mające na celu uregulowanie skutków tego orzecznictwa w systemie prawnym. Rozwiązania ustawowe w tej materii przyjęto tuż przed uwolnieniem kursu franka szwajcarskiego – w ustawie XXXVIII³¹ z 2014 r. regulującej niektóre kwestie związane z orzeczeniem w celu ujednolicenia orzecznictwa dotyczącego umów kredytu zawieranych przez instytucje kredytowe z konsumentami (zwanej dalej „ustawą XXXVIII”).

Przywołana ustawa ma zastosowanie do umów kredytu zawartych z konsumentami między 1 maja 2004 r. a dniem wejścia w życie ustawy. Ustawodawca węgierski przyjął, że³²:

Kredyt konsumencki oznacza każdą umowę kredytu lub pożyczki lub umowę leasingu finansowego, dla której podstawą jest waluta obca (odnoszącą się do waluty obcej lub denominowaną w walucie obcej i spłacaną w forintach), zawartą pomiędzy instytucją finansową a konsumentem, jeżeli obejmuje ona standardowe warunki umowy lub jakiegokolwiek warunki, które nie były indywidualnie negocjowane, zawierające klauzule, o których mowa w § 3 ust. 1 lub § 4 ust. 1 ustawy XXXVIII.

Zgodnie z paragrafem 3 tej ustawy w konsumenckich umowach kredytu nieważne są te warunki – z wyjątkiem warunków umownych negocjowanych indywidualnie – na podstawie których instytucja kredytowa przy uruchomieniu środków przeznaczonych na nabycie rzeczy będącej przedmiotem kredytu lub leasingu **postanawia zastosować kurs kupna, a przy spłacie długu – kurs sprzedaży lub kurs wymiany odmienny od kursu ustalonego przy uruchomieniu środków.**

Paragraf 4 ustawy XXXVIII stanowi w odniesieniu do umów kredytu zawieranych z konsumentami przewidujących możliwość jednostronnej zmiany umowy, że za nieuczciwe uważa się warunki takiej umowy – z wyjątkiem warunków negocjowanych indywidualnie – **umożliwiające jednostronne zwiększenie odsetek lub jednostronne zwiększenie opłat i prowizji.**

A zatem węgierskie rozwiązania opierały się na dążeniu do wyeliminowania jednostronnego ustalania kursu franka szwajcarskiego przez bank i narzucania tego kursu konsumentom, zaś w mniejszym stopniu na takich aspektach jak wypełnienie obowiązków informacyjnych wobec konsumentów, chociażby w zakresie ryzyka kursowego.

Ustawa XL z 2014 r. o zasadach stosowanych do rozliczania rachunków przewidzianych w ustawie XXXVIII z 2014 r. regulującej niektóre kwestie związane z orzeczeniem wydanym [przez Kúria] w celu ujednolicenia orzecznictwa dotyczącego umów kredytu zawieranych przez instytucje kredytowe z konsumentami i o niektórych innych przepisach (zwana dalej

³¹ Opinia Rzecznika Generalnego TSUE przedstawiona w dniu 16 stycznia 2018 r., sprawa C-483/16, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=184A06325982BF6B4AA4D218E87FE2E5?text=&docid=198449&pageIndex=0&doclang=PL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=161863> (dostęp: 8.03.2024).

³² Tamże.

„ustawą XL”³³) przewiduje, że kredytobiorcy, żądając, aby sąd unieważnił umowę w całości lub w części (w odniesieniu do niektórych postanowień umownych), powinni jednocześnie określić skutki prawne nieważności lub częściowej nieważności, co polega na wskazaniu żądanej kwoty i zasad rozliczenia pomiędzy stronami. Także kredytobiorca musi określić skutki prawne nieważności, przykładowo poprzez wskazanie, że umowa wywołuje skutki prawne od dnia wydania orzeczenia. Powództwo będzie niedopuszczalne, gdy kredytobiorca nie sformułuje takiego żądania, a w przypadku sprawy zwisłej przed sądem kredytobiorca powinien mieć możliwość konwalidacji powództwa na zasadach wskazanych powyżej.

Na podstawie ustawy LXXVII z 2014 r. o uregulowaniu kwestii związanych ze zmianą waluty, w której są denominowane umowy kredytu zawierane z konsumentami i przepisy dotyczące odsetek (zwanej dalej „ustawą LXXVII”)³⁴, umowy kredytu zawierane z konsumentami zostały zmienione z mocy prawa.

Zgodnie z § 10 tej ustawy bank w celu wykonania obowiązków rozliczenia rachunków zgodnie z ustawą XL zobowiązuje się do przekształcenia całej wierzytelności istniejącej na podstawie umowy kredytu frankowego, ustalonej na podstawie rozliczania rachunków dokonanego zgodnie z ustawą o rozliczaniu rachunków (włącznie z odsetkami, opłatami, prowizjami i kosztami fakturowanymi w walucie obcej) w kredyt denominowany w forintach (zwane dalej „przeliczeniem na forinty”). Zgodnie z treścią ustawy w celu dokonania

³³ § 37/A ustawy XL: „1. W odniesieniu do umów wchodzących w zakres stosowania niniejszej ustawy strony mogą żądać, aby sąd unieważnił umowę lub niektóre warunki umowne (zwanej dalej «częściową nieważnością») – niezależnie od podstaw unieważnienia – jedynie w sytuacji, gdy żądają także określenia skutków prawnych nieważności (a mianowicie stwierdzenia, że umowa jest ważna lub że wywołuje skutki prawne od dnia wydania orzeczenia). W braku takiego żądania i w sytuacji gdy stronie umożliwiono konwalidację powództwa, z czego strona nie skorzystała – powództwo jest niedopuszczalne, a sąd nie może rozpatrzyć sprawy co do istoty. W wypadku gdy strony żądają określenia skutków prawnych nieważności lub nieważności częściowej, powinny także wskazać, jaki skutek prawny powinien zastosować sąd. W odniesieniu do stosowania skutków prawnych strony powinny przedstawić wyraźne, wyrażone liczbowo żądanie, obejmujące także rozliczanie rachunków pomiędzy stronami.

2. Biorąc pod uwagę ust. 1, należy, w odniesieniu do umów wchodzących w zakres stosowania niniejszej ustawy, na podstawie § 239/A ust. 1 [kodeksu cywilnego z 1959 r.] lub na podstawie § 6:108 ust. 2 [kodeksu cywilnego z 2013 r.] odrzucić powództwo jako niedopuszczalne, bez konieczności wzywania stron, lub umorzyć zawisłe postępowanie wszczęte w celu unieważnienia lub stwierdzenia częściowej nieważności umowy, pod warunkiem że spełnione są wymogi przewidziane niniejszą ustawą. Nie ma podstaw do odrzucenia powództwa jako niedopuszczalnego bez konieczności wzywania stron lub do umorzenia postępowania, w sytuacji gdy strona oprócz żądania unieważnienia lub stwierdzenia częściowej nieważności umowy przedstawiła inne żądanie w tym samym postępowaniu; w takim wypadku należy uznać, że nie podtrzymuje ona żądania unieważnienia umowy. Należy postąpić w ten sposób także w postępowaniach ponownie podjętych w następstwie zawieszenia.

3. Jeżeli w zawisłym postępowaniu nie ma już podstaw do odrzucenia powództwa jako niedopuszczalnego bez konieczności wzywania stron, należy umorzyć postępowanie, w sytuacji gdy strona w swym powództwie (lub ewentualnie w powództwie wzajemnym) w terminie 30 dni od doręczenia wezwania do konwalidacji powództwa skierowanego przez sąd nie żąda określenia skutków prawnych unieważnienia lub częściowej nieważności umowy i nie wskazuje skutków prawnych, których zastosowania żąda. Nie ma podstaw do umorzenia postępowania, w sytuacji gdy strona oprócz żądania unieważnienia lub stwierdzenia częściowej nieważności umowy przedstawiła inne żądanie w tym samym postępowaniu; w takim wypadku należy uznać, że nie podtrzymuje ona żądania unieważnienia umowy”.

³⁴ Opinia Rzecznika Generalnego TSUE przedstawiona w dniu 16 stycznia 2018 r., sprawa C-483/16, dz. cyt.

takiego przeliczenia musi on zastosować kurs wymiany korzystniejszy dla konsumenta w dniu odniesienia spośród dwóch poniższych:

- a) średni kurs wymiany waluty urzędowo ustalony przez Narodowy Bank Węgier w okresie od 16 czerwca 2014 r. do 7 listopada 2014 r. lub
- b) kurs wymiany waluty urzędowo ustalony przez Narodowy Bank Węgier w dniu 7 listopada 2014 r.

Zgodnie z paragrafem 15a ustawy LXXVII „W zawisłych postępowaniach wszczętych w celu unieważnienia całości lub części umowy kredytowej lub w celu określenia skutków prawnych ich unieważnienia należy stosować ustalone przywołaną ustawą zasady dotyczące przeliczania na forinty także do kwoty wierzytelności konsumenta wynikającej z umowy kredytu w walucie obcej lub z umowy kredytu opartej na walucie obcej, ustalone na podstawie rozliczania rachunków dokonanego zgodnie z ustawą XL”.

Ustawodawca węgierski przyjął instrumenty prawne pozwalające konsumentom na szybsze dochodzenie przysługujących im praw poprzez uznanie z mocy prawa niektórych postanowień za niezgodne z prawem, a także przewidział możliwość przewalutowania kredytów na korzystnych warunkach. Przewidział również usprawnienie procedur w celu dochodzenia praw wynikających z całkowitej lub częściowej nieważności umów – takie rozwiązanie pozwoliło ujednoczyć linię orzeczniczą, a także podniosło pewność prawa stron³⁵. O ile samo rozwiązanie jest daleko idącą ingerencją w rynek, o tyle należy zauważyć, że zakres tych regulacji wynika z dorobku dotychczasowego orzecznictwa, co należy ocenić pozytywnie. Skutkiem tej regulacji jest redukcja sporów sądowych dotyczących tej kwestii, co także ma istotne znaczenie, porównując z faktem, iż w Polsce kredytobiorcy czekają wiele lat na rozstrzygnięcie tego typu spraw, a dochodzenie ich praw jest przez to utrudnione.

Przyjęcie rozwiązań ustawowych w tym zakresie spowodowało, że decyzja Szwajcarskiego Banku Centralnego z 2015 r. o uwolnieniu kursu franka szwajcarskiego nie dotknęła węgierskich kredytobiorców. Tak wczesna interwencja ustawodawcy bez wątpienia ograniczyła liczbę sporów sądowych i zapewniła swego rodzaju stabilność prawa w tej kwestii. Węgierska inicjatywa ustawodawcza została zaakceptowana w rozstrzygnięciach Trybunału Sprawiedliwości UE oraz Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, który stwierdził w 2019 r. niedopuszczalność skargi banków prowadzących działalność na Węgrzech przeciwko ustawom dokonującym przewalutowania kredytów³⁶.

³⁵ Tamże; A.M. Fischer, P. Yeşin, *Foreign currency loan conversions and currency mismatches*, SNB Working Papers, https://www.snb.ch/n/mmr/reference/working_paper_2019_04/source/working_paper_2019_04.n.pdf (dostęp: 8.03.2024); SOPRON BANK BURGENLAND ZRT. v. HUNGARY (European Court of Human Rights), <https://laweuro.com/?p=1137> (dostęp: 8.03.2024).

³⁶ *Kredyty frankowe: Polska w drodze do Europy*, 10.04.2021 r., *Gazeta Prawna*, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/finanse-osobiste/artykuly/8137189,kredyty-frankowe-frankowicze-kredyty-we-frankach-standardy-przy-umowach-ue.html> (dostęp: 8.03.2024).

Chorwacja

W latach 2004–2008 kredyty we frankach szwajcarskich zaciągnęło 120 tys. Chorwatów, a istotnymi czynnikami przekładającymi się na tak duże zainteresowanie było przeświadczenie Chorwatów o niskim ryzyku walutowym z uwagi na stabilny kurs franka szwajcarskiego wobec euro i kuny chorwackiej oraz niskie oprocentowanie kredytów we franku szwajcarskim³⁷.

Począwszy od 2013 r., chorwackie władze podejmowały inicjatywy w zakresie ochrony konsumenta przy zawieraniu umów o kredyt we frankach szwajcarskich. Wtedy przykładowo Narodowy Bank Chorwacji sformułował obowiązki informacyjne dot. ryzyka kursowego i ryzyka zmiany stóp procentowych, o czym banki miały informować konsumentów przed zawarciem umowy³⁸.

Ustawą o zmianie ustawy o instytucjach kredytowych (Dziennik Ustaw nr 102/15) umożliwiono jednorazowe przewalutowanie kredytów denominowanych we frankach szwajcarskich na kredyty denominowane w euro oraz jednorazową konwersję kredytów denominowanych w kunach chorwackich i indeksowanych do franka szwajcarskiego na kredyty denominowane w kunie chorwackiej i indeksowane do euro³⁹. Przewalutowanie następowało po kursie franka szwajcarskiego bądź euro z dnia podpisania umowy o kredyt walutowy.

Chorwaci nie wybrali przewalutowania na kunę chorwacką, bowiem oznaczałoby to znaczną podwyżkę oprocentowania kredytów. Przewalutowaniu sprzeciwił się Narodowy Bank Chorwacji, podnosząc, że rozwiązanie to zmniejszyłoby rezerwy walutowe o 30%. Ustawodawca podjął jednak decyzję o przewalutowaniu kredytów pomimo ostrzeżeń banków, że wniosą sprawę do Międzynarodowego Trybunału Arbitrażowego⁴⁰.

Słowenia

W Słowenii przyjęto 2 lutego 2022 r. ustawę o ograniczeniu i podziale ryzyka walutowego między wierzycielami i kredytobiorcami kredytów we frankach szwajcarskich.

Rozwiązanie to opiera się na wprowadzeniu klauzuli limitu kursowego z mocą wsteczną w odniesieniu do umów kredytu zawartych w okresie pomiędzy 28 czerwca 2004 r.

³⁷ A. Szelałowska, dz. cyt., s. 25; A. Vladislavljevic, *Croatia's Swiss Franc Borrowers Savour Victory Over Banks*, 13.07.2018 r., *Balkan Insight*, <https://balkaninsight.com/2018/07/13/croatian-swiss-franc-borrowers-declare-victory-over-banks-07-13-2018/> (dostęp: 27.01.2024); M. Dumičić, I. Ljubaj, A. Martinis, *Persistence of Euroisation in Croatia*, Croatian National Bank 2018, <https://www.hnb.hr/documents/20182/2073500/s-031.pdf/e6ed847b-365c-441e-aa0d-798735a75985> (dostęp: 8.03.2024).

³⁸ A. Szelałowska, dz. cyt., s. 26.

³⁹ E. Mišćenić, *Violation of the Consumer Acquis in Croatian Swiss Loans Case Law and Practice*, 22.10.2020 r., Rzecznik Finansowy, <https://rf.gov.pl/wp-content/uploads/2020/11/Miscenic-Warsaw-Final-Version.pdf> (dostęp: 8.03.2024).

⁴⁰ A. Szelałowska, dz. cyt., s. 27.

a 31 grudnia 2010 r. Warunkiem do restrukturyzacji zadłużenia jest spełnienie warunków dotyczących różnicy w saldzie kredytu bądź w racie kredytu w dniu ich uruchomienia/spłaty. A zatem w odniesieniu do salda kredytu kluczowym jest stwierdzenie, że rzeczywiste saldo będzie różnić się o więcej niż 10% od salda obliczonego w oparciu o kurs wymiany obowiązujący w dniu uruchomienia kredytu. Natomiast jeśli chodzi o ratę kredytu, to należy określić, czy rzeczywista rata będzie różnić się o więcej niż 10% od raty obliczonej na podstawie kursu wymiany obowiązującego w dniu uruchomienia kredytu. Na kredytodawców został nałożony obowiązek przekazania zaktualizowanych wyliczeń właściwym kredytobiorcom w terminie 60 dni od wejścia w życie ww. ustawy⁴¹.

Rumunia

W Rumunii toczyły się prace nad przyjęciem ustawy dotyczącej przewalutowania kredytów frankowych na kredyty w rumuńskiej walucie narodowej po kursie z dnia zaciągnięcia kredytu – kosztami tego przewalutowania miał zostać obciążony bank. Niemniej jednak ta propozycja została uznana za niekonstytucyjną przez Trybunał Konstytucyjny Rumunii⁴².

Polska

Na potrzeby niniejszego opracowania nie będą analizowane wszystkie przepisy, które są podstawą roszczeń kredytobiorców, bowiem wykraczałoby to poza zakres analizy. Zostaną przywołane jedynie rozwiązania ustawowe wprowadzone do polskiego systemu prawnego specjalnie w celu przeciwdziałania problemom wynikającym ze sporów o kredyty frankowe.

Pierwszą inicjatywą ustawodawcy była nowelizacja kodeksu cywilnego Ustawą z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz ustawy – Prawo dewizowe (Dz. U. Nr 228, poz. 1506). Przyjęto nowe brzmienie art. 358 k.c.:

⁴¹ J. Jankowiak, *Słoweński parlament uchwalił ustawę o kredytach w CHF*, 15.02.2022 r., Kancelaria Radcy Prawnego Beata Strzyżowska, <https://strzyzowska.com/news/slowenski-parlament-uchwalil-ustawe-kredytowa-we-frankach-szwajcarskich.html> (dostęp: 8.03.2024); *NLB clarification regarding the Law on limitation and distribution of foreign exchange risk between creditors and borrowers concerning loan agreements in Swiss francs*, 2.02.2022 r., NLB, <https://www.nlb.si/press-release-2-2-2022> (dostęp: 8.03.2024); J. Bratanic, *Slovenia Approves Swiss-Franc Loan Law Slammed by Banks, ECB*, 1.02.2022 r., Bloomberg, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-02-01/slovenia-mulls-law-on-swiss-franc-loans-slammed-by-lenders-ecb#xj4y7vzkg> (dostęp: 8.03.2024); *Banka Slovenije opinion of the draft law regulating the issue of Swiss franc loans*, 27.01.2022 r., Banka Slovenije Evrosistem, <https://www.bsi.si/en/media/1784/banka-slovenije-opinion-of-the-draft-law-regulating-the-issue-of-swiss-franc-loans> (dostęp: 8.03.2024).

⁴² A. Szelągowska, dz. cyt., s. 16.

§ 1. Jeżeli przedmiotem zobowiązania jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia w walucie obcej.

§ 2. Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna stanowi inaczej. W razie zwłoki dłużnika wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia, w którym zapłata jest dokonana.⁴³

A zatem ten przepis stwarza podstawę prawną do usunięcia spreadu walutowego i ustalenia kursu wymiany waluty.

Następnie ustawodawca uchwalił nowelizację do prawa bankowego (Ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, Dz. U. Nr 165, poz. 984), która miała być odpowiedzią na narastający problem ze spłatą kredytów we frankach szwajcarskich. W nowelizacji tej zawarto uregulowania odnoszące się do ustalania przez kredytodawcę kursów, według których określana ma być wysokość rat kapitałowo-odsetkowych.

I tak w myśl ww. nowelizacji wskazano w art. 69 ust. 2 pkt 4a, że umowa kredytu powinna określać, w szczególności w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych, oraz zasady przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu. W art. 69 ust. 3 wskazano, że w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż polska kredytobiorca może dokonywać

⁴³ W celu dostosowania regulacji art. 358 § 1 k.c. do przepisów prawa europejskiego oraz norm prawa międzynarodowego wyraźnie zastrzeżono, że odnosi się ona do zobowiązań podlegających wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Jak czytamy w uzasadnieniu (Druk nr 2678, Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw): „Zmiana w art. 358 § 1 k.c. służy też dookreśleniu wyjątku od przysługującego dłużnikowi prawa wyboru waluty w razie wykonania zobowiązania, którego przedmiotem jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej. Uprawnienie to nie przysługuje dłużnikowi, jeżeli ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej (...) Regulacja ta wyeliminuje wątpliwości dotyczące treści uprawnienia przysługującego wierzycielowi w takiej sytuacji (prawo wyboru waluty czy prawo wyboru kursu), które pojawiły się na tle dotychczasowej treści art. 358 § 2 zd. 2 k.c. Przesłanką prawa wierzyciela do wyboru kursu będzie opóźnienie dłużnika w spełnieniu świadczenia (a nie zwłoka). Projektowana zmiana zapewni koherentność tego przepisu z projektowanymi regulacjami k.p.c. dotyczącymi egzekucji świadczeń wyrażonych w walutach obcych”. Wyżej przywołanych zmian dokonano na podstawie art. 1 pkt 12 Ustawy z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r. poz. 1311) zmieniającej nin. ustawę z dniem 8 września 2016 r. Przywołanemu artykułowi nadano następujące nowe brzmienie:

„Art. 358.

§ 1. Jeżeli przedmiotem zobowiązania podlegającego wykonaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest suma pieniężna wyrażona w walucie obcej, dłużnik może spełnić świadczenie w walucie polskiej, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe będące źródłem zobowiązania lub czynność prawna zastrzega spełnienie świadczenia wyłącznie w walucie obcej.

§ 2. Wartość waluty obcej określa się według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia wymagalności roszczenia, chyba że ustawa, orzeczenie sądowe lub czynność prawna zastrzega inaczej.

§ 3. Jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, wierzyciel może żądać spełnienia świadczenia w walucie polskiej według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia, w którym zapłata jest dokonywana”.

spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie. W tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku. Skorzystanie przez kredytobiorcę z uprawnienia do spłaty zobowiązania bezpośrednio w innej walucie niż waluta polska nie może wiązać się z poniesieniem przez niego dodatkowych kosztów oraz z nakładaniem na niego dodatkowych ograniczeń, a w szczególności bank nie może zobowiązać kredytobiorcy do nabywania waluty przeznaczonej na spłatę rat kredytu, jego całości lub części od określonego podmiotu (art. 75b ust. 1-2 prawa bankowego).

A zatem na mocy przywołanej nowelizacji prawa bankowego kredytobiorca miał do wyboru dwie możliwości – dalsze uiszczanie rat kredytu w walucie polskiej bądź złożenie oświadczenia woli w przedmiocie dalszych spłat rat w walucie obcej, co wiązało się ze zmianą umowy kredytu.

Następnie polski ustawodawca przyjął Ustawę z dnia 9 października 2015 r. o wsparciu kredytobiorców, którzy zaciągnęli kredyt mieszkaniowy i znajdują się w trudnej sytuacji finansowej. Założono w niej funkcjonowanie Funduszu Wsparcia Kredytobiorców, zaś w art. 3 określono warunki udzielenia wsparcia, m.in.:

- Posiadanie statusu bezrobotnego przez co najmniej jednego z kredytobiorców lub wartość wskaźnika RdD przekraczająca 50% lub spełnione wymogi dot. wysokości miesięcznego dochodu osiąganego przez gospodarstwo domowe (art. 3 ust. 1)⁴⁴;
- Wystąpienie utraty zatrudnienia przez co najmniej jednego z kredytobiorców, która nie nastąpiła w wyniku rozwiązania umowy o pracę za wypowiedzeniem przez kredytobiorcę lub rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia z winy pracownika w trybie art. 52 § 1 Ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (Dz. U. z 2022 r. poz. 1510, 1700 i 2140) (art. 3 ust. 2);
- Wsparcie nie może być przyznane, jeżeli jeden z kredytobiorców uzyskał wsparcie na zasadach określonych w ustawie, chyba że wsparcie nie jest już udzielane, a okres udzielonego wsparcia nie przekroczył 35 miesięcy. W takim przypadku łączny

⁴⁴ Art. 3 ust. 1: „Wsparcie lub pożyczka na spłatę zadłużenia mogą być przyznane, jeżeli:

- 1) w dniu złożenia wniosku o wsparcie lub pożyczkę na spłatę zadłużenia co najmniej jeden z kredytobiorców posiada status bezrobotnego, lub
- 2) wartość wskaźnika RdD przekracza 50%, lub
- 3) miesięczny dochód gospodarstwa domowego pomniejszony o miesięczne koszty obsługi kredytu mieszkaniowego nie przekracza:
  - a) w przypadku gospodarstwa domowego jednoosobowego – dwukrotności kwoty wskazanej w art. 8 ust. 1 pkt 1 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwaloryzowanej zgodnie z przepisami tej ustawy,
  - b) w przypadku gospodarstwa domowego wieloosobowego – iloczynu dwukrotności kwoty wskazanej w art. 8 ust. 1 pkt 2 Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwaloryzowanej zgodnie z przepisami tej ustawy, i liczby członków gospodarstwa domowego kredytobiorcy”.

okres wsparcia przyznanego kredytobiorcom na spłatę kredytu mieszkaniowego nie może przekroczyć 36 miesięcy (art. 3 ust. 3);

- Wsparcie lub pożyczka na spłatę zadłużenia nie mogą być przyznane, jeżeli umowa kredytu mieszkaniowego została wypowiedziana przed złożeniem wniosku o wsparcie (art. 3 ust. 4);
- Wsparcie nie może być przyznane za okres, w którym co najmniej jednemu z kredytobiorców przysługuje świadczenie z tytułu utraty pracy wynikające z zawartej umowy ubezpieczenia spłaty kredytu, gwarantującej wypłatę świadczenia na wypadek utraty pracy (art. 3 ust. 5).

Zgodnie z dyspozycją art. 4 przywołanej ustawy wsparcie lub pożyczka na spłatę zadłużenia nie mogą być przyznane, jeżeli kredytobiorca w chwili złożenia wniosku o wsparcie jest właścicielem innego lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego⁴⁵.

Wsparcie polega na przekazywaniu kredytodawcy przez Bank Gospodarstwa Krajowego środków pieniężnych z przeznaczeniem na spłatę zobowiązań kredytobiorcy z tytułu kredytu mieszkaniowego przez okres nie dłuższy niż 36 miesięcy w ratach miesięcznych nie wyższych niż 2000 zł (art. 5 ustawy).

Niemniej jednak ustawa nie osiągnęła zakładanych celów z uwagi na liczne obostrzenia w zakresie możliwości udzielenia wsparcia. Nie bez znaczenia jest także fakt, że korzystniejsze rezultaty kredytobiorcy mogą osiągnąć w wyniku sporu sądowego z bankiem. W ustawie z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 2245 z późn. zm.) przyjęto w art. 6 ust. 1 następującą regulację „Kredyt hipoteczny może zostać udzielony wyłącznie w walucie lub indeksowany do waluty, w której konsument uzyskuje większość swoich dochodów lub posiada większość środków finansowych lub innych aktywów wycenianych w walucie udzielenia kredytu hipotecznego lub walucie, do której kredyt hipoteczny jest indeksowany”.

Przyjęta regulacja ma na celu ochronę kredytobiorców przez wystąpieniem ryzyka kursowego, a także przyjęte rozwiązanie jest spójna z Rekomendacją „S” Komisji Nadzoru Finansowego w której to wskazywano, że w celu podniesienia bezpieczeństwa klientów detalicznych powinni oni otrzymywać kredyty wyłącznie w walucie w której uzyskują dochód (rekomendacja 6).

Wobec powyższego prace nad uregulowaniem tego zagadnienia rozpoczęła Komisja Nadzoru Finansowego i na ten moment nie ma projektu ustawy, natomiast główne założenia KNF

⁴⁵ Wsparcie nie może zostać przyznane, jeżeli kredytobiorca był właścicielem lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego w okresie 6 miesięcy przed złożeniem wniosku, a także gdy posiada inne spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej lub posiadał takie prawo w okresie 6 miesięcy przed złożeniem wniosku, posiada inne roszczenie o przeniesienie na niego prawa własności lokalu mieszkalnego, domu jednorodzinnego, spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego lub domu jednorodzinnego w spółdzielni mieszkaniowej lub posiadał takie roszczenie w okresie 6 miesięcy przed złożeniem wniosku.

w tym obszarze opierają się na modelu ugodowym, który zakłada dążenie do rozliczeń między bankiem a klientem tak, jakby kredyt był od początku zaciągnięty w złotówkach. Przyjęto także, że klienci, którzy preferowaliby pozostanie przy kredycie frankowym, mogliby spłacać swoje zobowiązanie zgodnie z kursem walut ogłaszany przez NBP, co pozwoliłoby wyeliminować możliwość ustalania właściwego kursu przez bank⁴⁶.

Inne państwa

W Grecji czy na Cyprze nie wypracowano rozwiązań ustawowych dotyczących kredytów frankowych. W Austrii skala problemu jest duża, ale kredyty frankowe są w większości spłacane, w związku z czym nie przyjęto żadnego ustawowego rozwiązania w tym zakresie. We Francji z kolei skala problemu jest znikoma i to sprawia, że ustawodawca nie uregulował tego obszaru⁴⁷.

Jak już wspomniano, kredyty frankowe upowszechniły się także poza UE. Z uwagi na fakt, że w państwach UE przyjęto niewiele rozwiązań legislacyjnych w tym zakresie, warto odnotować również regulacje przyjęte w Serbii czy w Ukrainie.

W Serbii w 2019 r. przyjęto rozwiązania opierające się na przewalutowaniu kredytów hipotecznych we franku szwajcarskim na euro według kursu z dnia zawarcia umowy. Nałożono na banki obowiązek zawarcia aneksów do umów objętych regulacją w terminie 2 miesięcy⁴⁸.

Ukraina w 2021 r. przyjęła ustawę przewidującą przewalutowanie wszystkich kredytów walutowych na mocy ustawy, co oznacza, że nie ma konieczności zawierania uгод między bankiem a kredytobiorcą. Przewalutowanie kredytów odbywa się według kursu będącego średnią z kursu waluty, w której udzielono kredytu, obowiązującego w dniu udzielenia kredytu i kursu Centralnego Banku Ukraińskiego w dniu przewalutowania. W rozwiązaniu wprowadzonym w Ukrainie przyjęto, że na poczet spłaty kapitału i odsetek zalicza się wszelkiego rodzaju opłaty dodatkowe, które kredytobiorcy już uiszcili w związku z nieterminową spłatą zadłużenia, a także wszelkiego rodzaju odsetki pobierane przez bank, które były wyższe niż wprowadzone ustawą. Po restrukturyzacji przeprowadzonej na wyżej przedstawionych zasadach kredyty powinny zostać spłacone w ciągu 10 lat, ale ustawodawca nie wykluczył też możliwości przedterminowej spłaty zobowiązania⁴⁹.

⁴⁶ A. Cieślak-Wróblewska, *Szef KNF o szczegółach ustawy frankowej*, 17.03.2023 r., Parkiet, <https://www.parkiet.com/banki/art38145121-szef-knf-o-szczegolach-ustawy-frankowej> (dostęp: 8.03.2024).

⁴⁷ B. Paxford, dz. cyt.

⁴⁸ M. Gutowski, dz. cyt.; K. Supera, *Kredyty: jak radzono sobie z frankami w Europie Środkowej*, 22.09.2029 r., Rzeczpospolita, <https://www.rp.pl/nieruchomosci/art1119141-kredyty-jak-radzono-sobie-z-frankami-w-europie-srodkowej> (dostęp: 8.03.2024).

⁴⁹ M. Gutowski, dz. cyt.

5. Podsumowanie

Obecnie ustawowe rozstrzygnięcia dot. kredytów frankowych w UE funkcjonują w Chorwacji, Słowenii i na Węgrzech. W Rumunii propozycje ustawowe w tym zakresie uznano za niekonstytucyjne, zaś w innych państwach nie wypracowano stosownych rozwiązań i kwestia klauzul abuzywnych funkcjonujących w kredytach frankowych jest rozstrzygana przez sądy powszechne posiłkujące się w tym zakresie dorobkiem orzecznictwa TSUE.

Co do zasady uregulowania ustawowe zastosowano, dostrzegając immanentny związek powszechnej popularności kredytów frankowych i skali wynikającego z tego stanu rzeczy zjawiska z zagrożeniem dla stabilności gospodarczej, obniżeniem skuteczności krajowej polityki pieniężnej, obciążeniem ryzykiem kursowym kredytobiorców i wzrostem ryzyka kredytowego banków.

W systemie prawnym Węgier i Chorwacji mechanizm ochrony frankowiczów oparto na przewalutowaniu kredytów hipotecznych zaciągniętych w walucie obcej po określonym kursie średnim przewalutowania, a także przyjęto liczne mechanizmy ochrony kredytobiorców. Natomiast w Słowenii wprowadzono klauzule limitu kursowego w odniesieniu do kredytów waloryzowanych do franka szwajcarskiego.

Przedstawione rozwiązania nie są w pełni doskonałe i ich podstawową wadą jest przyjmowanie regulacji z mocą wsteczną, ale jednak wprowadzają swego rodzaju stabilność prawa i eliminują z obrotu prawnego klauzule abuzywne godzące w prawa konsumentów. Wydaje się, że w państwach, w których poziom zadłużenia we frankach szwajcarskich jest wysoki, są bardziej efektywne niż pozostawianie tych spraw do rozstrzygnięcia sądom powszechnym.

Bibliografia

Publikacje

- Bartosiewicz P., *Finansowanie jako bezpośrednia inwestycja zagraniczna*, „Monitor Prawa Bankowego” 2012, nr 9.
- Czabański J., Konieczny T., Korpalski M., *Przewodnik frankowicza*, Wolters Kluwer, Warszawa 2022.
- Gutowski M., *Wadliwość umów kredytów frankowych*, C.H. Beck, Warszawa 2022.
- Jabłoński M., Koźmiński K., *Bankowe kredyty waloryzowane do kursu walut obcych w orzecznictwie sądowym*, Wolters Kluwer, Warszawa 2018.
- Paxford B., *Rozdział 1. Kredyt bankowy w polskim prawie bankowym*, [w:] tejże, *Wykładnia umowy kredytu bankowego. Kredyty frankowe i złotówkowe. Komentarz praktyczny z orzecznictwem. Decyzje Prezesa UOKiK. Przykłady klauzul niedozwolonych*, C.H. Beck, Warszawa 2022.
- Szanciło T., *Kredyty powiązane z walutą obcą. Aspekty materialnoprawne i procesowe. Komentarz praktyczny*, C.H. Beck, Warszawa 2022.

Orzeczenia

- Opinia Rzecznika Generalnego TSUE przedstawiona w dniu 16 stycznia 2018 r., sprawa C-483/16, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=184A06325982B-F6B4AA4D218E87FE2E5?text=&docid=198449&pageIndex=0&doclang=PL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=16186312> (dostęp: 8.03.2024).
- Opinia Rzecznika Generalnego TSUE z dnia 16 lutego 2023 r., sprawa C-520/21, https://bip.brpo.gov.pl/sites/default/files/2023-02/TSUE_frankowicze_kapital_banki_opinia_16.02.2023.pdf (dostęp: 8.03.2024).
- Postanowienie TK z 12 stycznia 2000 r., Ts 62/99, OTK-B 2002, nr 4, poz. 240.
- Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 6 listopada 2014 r. (V Ca 2187/14).
- Wyrok TK z 10 października 2000 r., P 8/99, OTK 2000, nr 6, poz. 190.
- Wyrok TK z 29 września 2003 r., K 5/03, OTK-A 2003, nr 7, poz. 77.

Dokumenty i raporty

- Dumičić M., Ljubaj I., Martinis A., *Persistence of Euroisation in Croatia*, Croatian National Bank 2018, <https://www.hnb.hr/documents/20182/2073500/s-031.pdf/e6ed847b-365c-441e-aaod-798735a75985> (dostęp: 8.03.2024).
- FINAL FINDINGS EDP dialogue visit to Croatia, Eurostat 2018, <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/1015035/9234745/Final-findings-EDP-dialogue-visit-HR-Nov-Dec-2018.pdf/1c3317c2-5c05-46e4-61d3-18ecf3f73933> (dostęp: 8.03.2024).

- Raport o stabilności systemu finansowego, NBP, czerwiec 2021, <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/09/rsfo62021.pdf> (dostęp: 8.03.2024).
- Stanowisko Urzędu Komisji Nadzoru Finansowego co do kierunków rozstrzygnięcia zagadnień prawnych przedstawionych przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego dotyczących hipotecznych kredytów mieszkaniowych denominowanych lub indeksowanych do waluty obcej, https://www.knf.gov.pl/knf/pl/komponenty/img/Stanowisko_UKNF_dla_SN_ws_kredytow_FX_74047.pdf (dostęp: 8.03.2024).

Źródła internetowe

- Banka Slovenije *opinion of the draft law regulating the issue of Swiss franc loans*, 27.01.2022 r., Banka Slovenije Evrosistem, <https://www.bsi.si/en/media/1784/banka-slovenije-opinion-of-the-draft-law-regulating-the-issue-of-swiss-franc-loans> (dostęp: 8.03.2024).
- Bratanic J., *Slovenia Approves Swiss-Franc Loan Law Slammed by Banks*, ECB, 1.02.2022 r., Bloomberg, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2022-02-01/slovenia-mulls-law-on-swiss-franc-loans-slammed-by-lenders-ecb#xj4y7vzkg> (dostęp: 8.03.2024).
- Cieślak-Wróblewska A., *SzefKNF o szczegółach ustawy frankowej*, 17.03.2023 r., Parkiet, <https://www.parkiet.com/banki/art38145121-szef-knf-o-szczegolach-ustawy-frankowej> (dostęp: 8.03.2024).
- Fischer A.M., Yeşin P., *Foreign currency loan conversions and currency mismatches*, SNB Working Papers, https://www.snb.ch/n/mmr/reference/working_paper_2019_04/source/working_paper_2019_04.n.pdf (dostęp: 8.03.2024).
- Guide to the regulation concerning FX lending in Hungary*, https://alk.mnb.hu/data/cms2408096/esrb_guidelines_compliance.pdf (dostęp: 8.03.2024).
- How Hungary Eliminated Foreign Exchange Loans and Averted a Crisis*, 22.02.2016 r., About Hungary, <https://abouthungary.hu/issues/how-hungary-eliminated-foreign-exchange-loans-and-averted-a-crisis> (dostęp: 8.03.2024).
- Jankowiak J., *Słoweński parlament uchwalił ustawę o kredytach w CHF*, 15.02.2022 r., Kancelaria Radcy Prawnego Beata Strzyżowska, <https://strzyzowska.com/news/slowenski-parlament-uchwalil-ustawe-kredytowa-we-frankach-szwajcarskich.html> (dostęp: 8.03.2024).
- Kredyty frankowe: Polska w drodze do Europy*, 10.04.2021 r., Gazeta Prawna, <https://serwis.gazetaprawna.pl/finanse-osobiste/artykuly/8137189,kredyty-frankowe-frankowicze-kredyty-we-frankach-standardy-przy-umowach-ue.html> (dostęp: 8.03.2024).
- Mišćenić E., *Violation of the Consumer Acquis in Croatian Swiss Loans Case Law and Practice*, 22.10.2020 r., Rzecznik Finansowy, <https://rf.gov.pl/wp-content/uploads/2020/11/Miscenic-Warsaw-Final-Version.pdf> (dostęp: 8.03.2024).
- NLB clarification regarding the Law on limitation and distribution of foreign exchange risk between creditors and borrowers concerning loan agreements in Swiss francs*, 2.02.2022 r., NLB, <https://www.nlb.si/press-release-2-2-2022> (dostęp: 8.03.2024).
- Prajsnar A., *Dlaczego Czesi i Słowacy nie polubili franka szwajcarskiego?*, 29.09.2015 r., Forsal, <https://forsal.pl/artykuly/896048,frank-szwajcarski-nie-lubiany-przez-czechow-i-slowakow.html> (dostęp: 8.03.2024).
- Radziszewski E., *Banki i system bankowy. Kredyt – cel i znaczenie w gospodarce i społeczeństwie z uwzględnieniem aspektów praktycznych (umowy)*, prezentacja, <https://docplayer.pl/9816243-Banki-i-system-bankowy-kredyt-cel-i-znaczenie-w-gospodarce-i-spoleczenstwie-z-uwzględnieniem-aspektow-praktycznych-umowy.html> (dostęp: 8.03.2024).
- SOPRON BANK BURGENLAND ZRT. v. HUNGARY (European Court of Human Rights), <https://laweuro.com/?p=1137> (dostęp: 8.03.2024).

- Supera K., *Kredyty: jak radzono sobie z frankami w Europie Środkowej*, 22.09.2029 r., Rzeczpospolita, <https://www.rp.pl/nieruchomosci/art1119141-kredyty-jak-radzono-sobie-z-frankami-w-europie-srodkowej> (dostęp: 8.03.2024).
- Szelałowska A., *Rozwiązania dotyczące kredytów hipotecznych w walutach obcych w krajach Unii Europejskiej*, Kancelaria Senatu, Biuro Analiz, Dokumentacji i Korespondencji, Warszawa 2018, <https://www.senat.gov.pl/gfx/senat/pl/senatekspertyzy/4891/plik/oe-270.pdf> (dostęp: 8.03.2024).
- Szubański P., *Nie tylko Polacy wpadli w sidła franka. Oni też pokochali tani kredyt*, 11.02.2022 r., Rzeczpospolita, <https://pieniadze.rp.pl/budzet-rodzinny/art35678611-nie-tylko-polacy-wpadli-w-sidla-franka-oni-tez-pokochali-tani-kredyt> (dostęp: 8.03.2024).
- Vladisavljevic A., *Croatia's Swiss Franc Borrowers Savour Victory Over Banks*, 13.07.2018 r., Balkan Insight, <https://balkaninsight.com/2018/07/13/croatian-swiss-franc-borrowers-declare-victory-over-banks-07-13-2018/> (dostęp: 27.01.2024).

